

ХАРЧЕНКО Наталія
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

КІБЕРПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Трансформація функцій держави здійснюється під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів. «Такими факторами можуть бути радикальні соціальні зміни в суспільстві; зміни типу, форми держави; сутність держави і її соціальне призначення; особливості завдань і цілей, які стоять перед державою на тому чи іншому етапі її розвитку; національні моменти – мова, культура, традиції, самобутність населення, взаємовідносини етносів, які проживають на території країни; науково-технічний, інтелектуальний розвиток всієї цивілізації; процеси інформатизації суспільства, створення загальнопланетарного інформаційного простору; екологічний фактор; інтеграція світової економіки; міжнародна обстановка тощо» [1; 2].

Становлення інформаційного суспільства та динамічний розвиток інформаційної сфери в Україні заклали об'єктивні передумови щодо формування інформаційного законодавства, появи нових інформаційних прав та свобод людини і громадянина, інформаційних загроз та загалом юридичних феноменів, що потребують теоретико-правового розгляду та правового закріплення. Зважаючи на це, нині головними чинниками впливу на еволюцію функцій держави мають глобалізаційні та інформаційні процеси, що посилили значення інформації та інформаційно-комунікативних технологій, а також засобів зв'язку.

Протягом лише останніх декількох років було розроблено та ухвалено чималу низку нормативно-правових актів, що визначають різні напрями державної інформаційної політики, а також зумовлюють створення нових органів державної влади чи модернізацію «старих» інституцій.

Зокрема, забезпечення реалізації інформаційної функції здійснюється цілою низкою органів як загальної, так й спеціальної компетенції.

Серед загальних суб'єктів реалізації інформаційної функції держави слід виокремити такі, як: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, міністерства, інші центральні і місцеві органи державної виконавчої влади, органи судової влади тощо.

Суб'єктами спеціальної компетенції реалізації інформаційної функції є: Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Національна рада України з питань захисту суспільної моралі, Рада Національної безпеки і оборони України, Міністерство транспорту та зв'язку України, Служба без-

пеки України, Державний комітет архівів, Державний комітет статистики, Державний комітет телебачення і радіомовлення України тощо.

Здебільшого залежно від конкретного виду інформаційних відносин, на які здійснюється управлінський вплив, державні органи поділяються на: 1) органи, які здійснюють загальне управління інформаційною сферою та реалізують державну інформаційну політику (Державний комітет телебачення і радіомовлення України); 2) органи, що формують і забезпечують реалізацію державної мовної політики у сфері захисту суспільної моралі (Міністерство культури і туризму); 3) органи, які здійснюють управління в галузі одержання і зберігання інформації (Державний комітет архівів, Державний комітет статистики); 4) органи, що здійснюють моніторинг та аналіз окремих видів інформації (Державний комітет фінансового моніторингу).

Вагоме місце в системі органів державної влади як суб'єктів реалізації інформаційної функції держави відіграє Національна поліція України, в межах якої створений такий територіальний орган, як Департамент кіберполіції Національної поліції України.

Слід зауважити, що створення нормативно-правового підґрунтя діяльності цього територіального органу, відбувалось доволі швидкими темпами. Так, після ухвалення постанови Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року № 831 «Про утворення територіального органу Національної поліції» [3], відповідно до якої зніціювалось та обґрунтовувалось створення цього органу, вже через два дні були затверджені накази МВС України від 15 жовтня 2015 року № 1250 «Про проведення позачергового атестування осіб начальницького складу підрозділів боротьби з кіберзлочинністю» [4] та від 15 жовтня 2015 року № 1251 «Про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад старших інспекторів, інспекторів і спеціальних агентів інформаційних технологій міжрегіонального територіального органу Департаменту кіберполіції Національної поліції» [5], де визначались нормативно-правові засади проведення відбору висококваліфікованих фахівців у підрозділи кіберполіції, а також конкурс з добору кандидатів на заміщення вакантних посад у кіберполіції.

Під час розроблення концепції з реформування підрозділів боротьби з кіберзлочинністю використано найкращий європейський та світовий досвід, а також враховані пропозиції впливових міжнародних організацій.

Адже з метою забезпечення ефективної протидії таким негативним проявам більшість розвинутих держав світу побудували свою політику в правоохоронній сфері шляхом створення окремих відомств чи служб, що спеціалізуються на протидії міжнародній кіберзлочинності (США – *(Federal Bureau of Investigation)*, Великобританія – *(National Crime Agency)*, Китай – *(People's Police)*, Японія – *(National Police Agency)*, Франція – *(Office central de lutte contre la criminalite liee aux technologies de l'information et de la communication)*.

Головними завданнями Департаменту кіберполіції Національної поліції України є забезпечення реалізації державної політики у галузі протидії кі-

берзлочинності, інформаційно-аналітичне забезпечення керівництва Національної поліції України та органів державної влади про стан вирішення питань, віднесених до його компетенції, формування та забезпечення реалізації державної політики щодо попередження та протидії кримінальним правопорушенням, механізм підготовки, вчинення або приховування яких передбачає використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (далі – сфера протидії кіберзлочинності) тощо.

Однак статистичні дані засвідчують, що діяльність цього органу не є ефективною, адже кількість інформаційних правопорушень постійно збільшується. З одного боку це пов'язано з тим, що кіберзлочинці постійно удосконалюють форми та засоби скоєння правопорушень, транснаціональний характер таких порушень, а також складний процес переслідування та доказування тощо. З іншого боку, цей Департамент потребує постійного підвищення кваліфікації співробітників та удосконалення засобів і систем протидії інформаційним правопорушенням.

Список використаних джерел:

1. Харченко Н.П. Удосконалення діяльності міліції в правовій державі. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. Вип. 9. С. 13–16.
2. Харченко Н.П. Структура правового режиму: загальнотеоретична характеристика. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 1(22). С. 25–28.
3. Про утворення територіального органу Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 831. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831> (дата звернення: 18.08.2019).
4. Про проведення позачергового атестування осіб начальницького складу підрозділів боротьби з кіберзлочинністю: наказ МВС України від 15.10.2015 № 1250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1250> (дата звернення: 18.08.2019).
5. Про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад старших інспекторів, інспекторів і спеціальних агентів інформаційних технологій міжрегіонального територіального органу Департаменту кіберполіції Національної поліції: наказ МВС України від 15.10.2015 року № 1251. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251> (дата звернення: 18.08.2019).